

Gymnasium, fackskola, yrkesskola bör vara EN enhet med ETT namn

GYMNASIUM

Det är beklagligt att det nu avslutade utredningsarbetet inte kom att innesluta även yrkesskolan, betonar TCO i sitt yttrande över gymnasieutredningens betänkande. Gymnasium, fackskola och yrkesskola bör integreras och ges en gemensam beteckning. TCO förordar att man redan nu fattar principbeslut om ett enhetligt namn. Därvid bör det positivt värdebeladdade namnet *gymnasium* väljas för att beteckna det gymnasiala skolsystemet som helhet. Vidare begärs att man snarast gör en översyn av tillval och linjedelning på grundskolans högstadium.

Huvudriktlinjerna i gymnasieutredningens förslag till reformering av gymnasiet accepteras i stort sett av TCO. Krav framförs om utredning rörande ändrad terminsindelning med hänsyn dels till behovet av praktikplatser, dels till önskemålet om utspridning av semestern.

Utredningens beräkningar angående den fortsatta ökningen av efterfrågan på gymnasieutbildning "torde inte vara tilltagna i överkant" anser TCO. I många fall kan man i stället anta att även dessa prognoser är alltför försiktigt hållna. Med den ökade standarden kommer helt säkert att ske en förskjutning av utbildningsnivån uppåt för många yrkesgrupper.

Man kan vidare utgå från att de enskilda människorna i stigande grad vill ta ut en stor del av den höjda standarden i form av förbättrad utbildning. För en sådan bedömning talar det faktum, att vi i vårt land ännu har relativt små grupper med utbildningstraditioner. TCO framhåller där-

för att man torde få räkna med en ännu större andel av årskullarna än 50 procent, som redan 1970 söker sig till något slag av teoretiskt inriktad gymnasial utbildning. TCO ansluter sig till utredningens bedömning att det är nödvändigt att öka den relativa kapaciteten för den tekniska och ekonomiska utbildningen. Även naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig inriktning bör ges ett ganska stort utrymme, medan i stället den humanistiska studievägen krymper.

Innehåll och mål

Avnämarnas och samhällets krav talar mest för en bunden studiegång inriktad mot vissa sek-

torer i yrkeslivet. Om individernas växlande anlag och intressen ska kunna få ett gensvar i någon verklig mening, borde man däremot ha synnerligen fria studier, där eleven själv väljer sin ämneskombination. I dagens läge

är det uppenbarligen nödvändigt att finna en medelväg, anser TCO och betonar att gymnasiet liksom grundskolan måste få en *personlighetsutvecklande uppgift*.

Det är riktigt att lägga stor vikt vid *kommunikationsfärdigheterna*, heter det vidare i TCO:s yttrande. Att därvid ge ett stort utrymme för de moderna språken är givetvis angeläget. Utöver utredningens förslag hävdar TCO att också ämnet teckning bör räknas till kommunikationsfärdigheterna. Bilden blir i vår tid mer och mer ett kommunikationsmedel och bildkunskapen måste anses vara en betydelsefull del av utbildningen för befattningshavare inom administration, näringsliv och vetenskap liksom för alla slag av lä-

I fråga om samhällsorienteringen betonar vikten av att där skall ingå god upplysning om arbetsmarknaden och dess partier och organisationer.

Varning för överteorisering

TCO varnar mot tendensen till överteorisering av utbildningen, vilket leder till att elevernas hela kapacitet och begåvningsprofil inte kan utvecklas i skolan. Det är en felsyn att utgå ifrån att elever, som är lämpade för gymnasiestudier av mera teoretisk karaktär, allmänt skulle sakna förmåga och intresse för de s. k. praktisk-estetiska ämnena. TCO lägger i det avseendet fram en rad detaljförslag, vilka syftar till att ge denna ämnesgrupp en starkare ställning. Man kräver bl. a.

Forts. fr. föregående sida

tion var tekniskt begränsad. På senare tid har detta förbud ändrats till att om en station tar ställning till en politisk eller kontroversiell fråga, skall den ge motsidan samma tid att utveckla sin syn. Det kravet har lett till obenägenhet från stationsledningens sida att ta upp politiska frågor, eftersom det medför att sändningstid går förlorad som skulle kunna användas till inkomstbringande annonsering.

Massmedias inkomster

Dagstidningarna får till skillnad från huvudparten av radio- och TV-stationerna sina inkomster från två källor, annonser och prenumeration. I genomsnitt mellan 50-60 procent av tidningarnas utrymme tas i anspråk för annonser. Det betyder att i runt tal 70 procent av tidningarnas inkomster härrör från annonser och 30 procent från prenumeration. Direkta påtryckningar från annonsörer på redaktionerna i entidningsstäderna är svåra att sätta i scen, eftersom annonsörerna inte har någon konkurrerande tidning att annonsera i. Däremot finns det ju många andra sätt att utöva påverkan, speciellt om man driver tesen att massmedia i första hand skall vara big business. Radio- och TV-stationerna är mera beroende av sina annonsörer, eftersom dessa är deras enda inkomstkälla. Vad gäller de lokala TV-stationerna har de utvecklats till rena penningmaskinerna. 1957 såldes en TV-station för över 12 miljoner dollar, d. v. s. köparen betalade denna summa för licensen från FCC, omtalas i boken *Journalism tomorrow*. Det säger sig självt att den nya ägaren måste fortsätta att driva stationen som en

penningmaskin för att förränta sin investering. Tilläggas kan att under fyra dagar efter mordet på president Kennedy tog inte radio- och TV-stationerna emot annonser. I stället informerade de sina lyssnare och tittare kontinuerligt om händelseutvecklingen i USA — en uppgift som främst de lokala TV-stationerna tydligen annars försummar. Att ge samhället denna service kostade 40 miljoner dollar — i uteblivna annonsinkomster.

Fyra idéer om masskommunikation

Till slut några ord om tablån "Fyra idéer om masskommunikation". Den auktoritära idén utvecklades när man lärt sig att trycka tidningar och den lever alltjämt kvar i en del stater. Den Sovjetkommunistiska idén är en utveckling av den auktoritära. De moderna demokratierna övergav den auktoritära idén för den frihetliga. Skillnaden mellan dessa tre olika idéer framgår tydligen tydligt av tablån. Den fjärde idén, samhällsansvarig, är en utveckling av den frihetliga. Bakgrunden för den är förhållandena bland massmedia av idag: den maktställning som det medför att vara enda tidningen i en stad, koncentrationstendenserna inom radio och TV, den alltför tydliga lusten att främst tjäna pengar, behovet av debatt och sensationsjournalistiken. Man kan väl säga att idén om samhällsansvar är ett steg i rätt riktning. Frågan är bara om den går att omsätta i praktiken. I denna idé skyntar liksom i föreläsningar på Salzburgseminariet att om massmedia inte kan ålägga sig själva samhällsansvar, kommer statsmakterna att lagstifta.

Roland Ekström

I sitt yttrande över gymnasieutredningens betänkande anser TCO att ämnet teckning också bör räknas till kommunikationsfärdigheterna. Vidare krävs att ämnet slöjd skall tas upp på timplanen som självständigt alternativt ämne. Dessutom förordar TCO att hemkunskap, textilkunskap och slöjd skall finnas som frivilliga ämnen i gymnasiet.

Utöver vad som framgår av artikeln här bredvid finns i TCO:s yttrande över det nya gymnasiet bl. a. också följande:

■ TCO noterar med instämmande utredningens bedömning av grundskolan som en god grund för gymnasiestudier.

■ TCO förordar att man vid uppbyggnaden av varianterna inom gymnasiet olika lärokurser tar hänsyn till de möjligheter av specialiserade och fördjupade studier, som folkhögskolan kan ge.

■ Mycket tycks tala för att något slag av miljöpraktik, som leder till direkterfarenhet av arbetsliv och arbetsplatser, bör läggas in som moment i all utbildning inom det gymnasiala studiet.

■ TCO betonar bestämt att gymnasiekompetens bör utgöra grund för all utbildning av lärare för grundskolan. Alla lärokurser skall därvid berättiga till sådan utbildning.

■ TCO framhåller värdet av att eleverna på olika sätt bereds tillfälle att öva upp sin förmåga att uttrycka sig muntligt och att uppträda i offentliga sammanhang.

■ Språken har en alltför svag ställning inom den tekniska sektorn. TCO finner det angeläget att denna brist uppmärksammas.

■ Valet av ämne för frivillig undervisning bör överlämnas åt eleven och föräldrarna inom ramen för de allmänna bestämmelser och praktiska möjligheter som finns vid skolan.

att ämnet slöjd skall tas upp på timplanen som självständigt alternativt ämne. Vidare förordas att hemkunskap, textilkunskap och slöjd skall finnas som frivilliga ämnen.

Studietid, organisation, differentiering

TCO ansluter sig till utredningsförslaget att normalstudietiden i det framtida gymnasiet skall vara 3-årig.

Organisatoriskt bör samordning ske mellan gymnasium, fackskola och yrkesskola, så att de tillsammans bildar ett utvecklingsbart skolsystem. Målsättningen bör vara att i framtiden integrera dem till en enda ungdomsskola för det gymnasiala åldersstadiet.

TCO understryker vikten av att glesbygdernas ungdom ges samma utbildningsmöjligheter som ungdomen i tätbebyggda områden. Det är därför angeläget att föreslagna stödåtgärder inom det studiesociala fältet verkligen kommer till stånd.

Större intresse bör ägnas vuxenutbildningen, framhålls i TCO-yttrandet. Det är angeläget att utredningen härom snarast fullföljs, helst i samråd med yrkesutbildningsberedningen. I det sammanhanget är det angeläget att folkhögskolans förutsättningar att göra en värdefull insats beaktas.

De föreslagna principerna för differentiering genom tillval godtas av TCO. Något krav på praktik före inträdet på gymnasiet bör inte ställas för någon lärokurs, men personer med praktiska erfarenheter bör på lämpligt sätt premieras. Påbyggnadskurser bör finnas inte endast inom den tekniska sektorn utan också på den ekonomiska, hävdar TCO.

Arbetsbörda och kursinnehåll

De föreslagna tim- och kursplanerna accepteras i huvudsak. TCO finner det emellertid inkonsekvent att inte religionskunskap ingår också i de ekonomiska och tekniska lärokurserna.

Den tekniska utbildningen skall vara 4-årig, och TCO ansluter sig till den föreslagna uppläggnings-

För den ekonomiska lärokursen förordas en mera omfattande orientering i kontorsteknik.

Intagning och flyttning

Tillträdet till gymnasiet bör stå öppet utan betygsspärningar. Det är därför angeläget att tillgången på platser inom de olika skolformerna verkligen motsvarar efterfrågan, så att elevernas fria val efter grundskolan kan realiseras.

I fråga om betygssättningen godtar TCO under vissa förutsättningar den relativa skalan 1-5. Avskaffandet av betyg i uppförande och ordning tillstyrks. De föreslagna disciplinnämnderna accepteras, men beslutsrätten bör ligga hos skolledaren och de av skolstyrelsen utsedda ledamöterna.

Flyttning bör i alla situationer avgöras med hänsynstagande till det enskilda fallet. Några generella betygsregler bör därför inte uppställas i detta sammanhang. TCO avvisar likaså utredningens förslag om betygsspärningar för tillträde till universitet och högskolor. Alla som genomgått viss lärokurs och erhållit betyg i föreskrivna ämnen bör vara berättigade till fortsatta högre studier. Principiellt vill TCO hävda att *alla vurna* — oavsett betygsmärker — bör ha möjligheter till akademiska studier inom icke spärrade utbildningslinjer med hänsyn till personliga förutsättningar.

Befattningshavare

TCO understryker vikten av att gymnasiet förses med väl utbildade lärare. Allmänt vill TCO ansluta sig till ett system, där lärarna ges möjlighet att vidareutbilda sig för högre stadier och där även lärarerfarenheten och den pedagogiska dugligheten liksom annan meritering räknas tillgodo för befordran. I fråga om de skilda lärarkategorierna förordas den gemensamma benämningen *lärare* eller *ämneslärare* oavsett i vilket ämne vederbörande undervisar.

Kravet på lärarna medför behov av en intensifierad fortbildning. Den bör ingå som ett

Breddad konsumentupplysning För gammal? förordas i TCO-yttrande

TCO instämmer i utredningens förslag att bredda underlaget för upplysningsverksamheten genom ett nära samarbete mellan konsumentupplysningsorganen och utomstående hel- och halvstatliga forsknings- och provningsinstitutioner, skriver organisationen i sitt yttrande över konsumentupplysningsutredningens betänkande. Att resultat från den utländska konsumentvaruforskningen nyttiggörs i större utsträckning är också önskvärt.

Genom ökad upplysningsverksamhet kommer konsumenterna också att genom sitt val av produkter i större utsträckning än annars kunna styra produktionens inriktning mot en ökad andel av bättre varor med avseende på funktionsduglighet och kvalitet. Det är därför angeläget att den ökade upplysningsverksamheten kompletteras med en effektiv prisövervakning från statens sida.

Utredningen har också föreslagit en bättre ömsesidig information mellan Konsumentinstitutet och Pris- och kartellnämnden, vilken skulle ske i form av regelbundna konferenser. I dessa skulle delta respektive chefer samt den eller de inom verken som har hand om upplysningsverksamheten. TCO tillstyrker att så sker men vill förorda att även respektive undersökningsledare deltar.

Populär konsumenttidning

Utredningens viktigaste förslag rör en ny statlig periodisk tidskrift som skulle ersätta den nuvarande "Råd och Rön" och informera om resultaten av även sådan forskning som sker vid andra statliga och statsunderstödda institutioner. Tidskriften skall vi-

naturligt inslag i lärarnas tjänstutövning och sålunda ske på tjänstetid.

För befattning som rektor bör normalt krävas pedagogisk utbildning och lärarerfarenhet. Utbildningen av skolans ledare bör vara en uppgift för samhället. Behovet av biträdande skolledare kommer att öka och måste tillgodoseas, framhåller TCO. Biträdespersonalen till skolexpeditionerna måste förstärkas.

Hjälpmedel och lokaler

En förutsättning för att gymnasieutredningens intentioner skall kunna förverkligas är att resurserna i fråga om hjälpmedel väsentligt förbättras. Det nya gymnasiet lokalbehov måste dessutom fyllas så snabbt som möjligt.

Det kommunala huvudmannskapet tillstyrks.

Övergång

Genomförandet av gymnasieformen bör enligt TCO:s mening påbörjas läsåret 1965/66 enligt utredningens förslag. Alternativt kan en successiv övergång övervägas.

dare, enligt förslaget, innehålla konsumentupplysande uppsatser, intervjuer, reportage och referat. Den skall gå direkt till konsumenten. Utredningen åberopar den norska Forbrukerrapporten som ofta i den allmänna debatten förts fram som föredömlig men hävdar att den svenska tidskriften bör få ett stramare utförande.

I vårt land finns stort behov av en konsumenttidning som informerar från skilda områden men den måste vara lättillgänglig och trevligt upplagd för att bli läst. Det är viktigt att sådana personer knyts till tidskriftens redaktion som har god journalistisk utbildning och i sin praktik haft tillfälle till självständig verksamhet och att skaffa sig goda kontakter. För att möjliggöra detta måste man tänka sig konkurrenskraftiga löner. Om tidskriften skall få det anseende som behövs för att kunna få avsedd betydelse är beroende av redaktionens

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) hade under försommaren förra året ordnat en konferens i Tylösand om de medelålders och äldre i samhälle och arbetsliv.

De föredrag och diskussioner som hölls vid konferensen har nu kommit ut i bokform "För gammal?" (SNS 14 kr.). Representerar från näringsliv, organisationer, universitet och förvaltning har lagt fram sina synpunkter på den äldre arbetskraftens problem och boken bör kunna intressera en större krets än de som direkt har att ta ställning till de svårigheter som den äldre arbetskraften kan ställas inför i produktion och samhälle.

kvalifikationer. Det är också nödvändigt att redaktionen får erforderlig handlingsfrihet för att gå i land med sin grannliga uppgift, anser TCO.

Beträffande radio och television som media för konsumentupplysningen vill TCO understryka deras stora möjligheter att sprida saklig konsumentupplysning men att ett oeftervärligt krav för en vederhäftig objektiv upplysning måste vara att särskild fackkunnskap ställs till dess förfogande.

Diskussionsbok om skatter

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) har i en nyligen publicerad volym "Skatter och ekonomisk utveckling", (9 kr.) redovisat sammandrag av föredrag och diskussioner vid en SNS-konferens i september förra året. Man har ingående diskuterat ett otal frågeställningar och problem kring en kommande skattepolitik, där skatternas betydelse för den ekonomiska dynamiken utgjort den centrala frågan i debatten.

Skall man stimulera sparandet eller investeringarna för att uppnå en snabbare ekonomisk tillväxt, är en av frågeställningarna som uppkom i samband med en diskussion angående företags-sparandets gynnade ställning. Det konstateras att mycket litet görs i den svenska politiken för att främja det enskilda sparandet medan "förhållandevis stor möda läggs ned på att främja företags-sparandet".

Kring temat om den internationella utvecklingen på skatteom-

rådet framhålls att Sverige för närvarande i den internationella konkurrensen genom den höga andelen direkta skatter i vårt land har vissa svårigheter på exportmarknaden. En viss anpassning till den europeiska marknaden bör genomföras speciellt beträffande de indirekta skatterna, om inte svenska produkter av skattetekniska skäl skall få en sämre konkurrensposition på utländska marknader, påpekar docent. Dag Helmers.

L. L.-S.

Utredningen förutsätter att chefen för upplysningsavdelningen även skall vara ansvarig utgivare för den periodiska tidskriften. SJF anser detta riktigt om avdelningsdirektören också är redaktör för tidskriften, eftersom förbundet anser det mycket viktigt att den ansvarige utgivaren också har det reella ansvaret för tidningens innehåll. Om någon annan än avdelningsdirektören skulle utöva den faktiska ledningen av det redaktionella arbetet bör också funktionen som ansvarig utgivare överföras till denne.

Ur Journalistförbundets yttrande över konsumentupplysningsutredningens betänkande.

